

तामाङ्ग ग्योतकाङ्ग (तामाङ्ग साहित्य)

कृष्ण तामाङला ब्हाइ-खा

(कृष्ण तामाङ्गको बबिताहरू)

लेखक :

नेपाल तामाङ्ग घेबुङ्ग कास्कीदा
कृष्णतामाङ्ग, कुम्बहादुर योज्जन

मात्र: सीका प्युङ्ग (मि 10-1)

लेखक (प्रकाशक) : नेपाल तामाङ घेदुङ कास्की खुल गे टीमदा कृष्ण तामाङ, कुमबहादुर योजन

© धाकमान खुप्पा याङपा बीपाकापा (सर्वधिकार लेखकमा)

(कृति) : कृष्ण तामाङला धाङ-खमा (कविताहरू)

धारजा अ डोनरी लेत्पा (५०० प्रति प्रथम संस्करण)

बीपाकापा : पास्देन कृष्ण तामाङ (लेखन)
कास्की, भद्रकाली चोक, पोखरा
केन्द्रीय सदस्य, नेपाल तामाङ घेदुङ

गोत डिक्पा (भाषा सम्पादन) : पास्देन अजितमान तामाङ

खुप्पा खेडबा (Concept, Design) : पास्देन बिगेन्द्र सिंह वाङ्गवा

खुप्पा ग्ला :

कृष्ण तामाङ "उवासी"

भद्रकाली चोक, १३/९१

तामाङ निवास

कास्की, पोखरा, नेपाल

फीखाइ लेखाइ

झ्याङ तामाङ दुगुसे उइमा बुइ, दाङबो साठुङ म्हीठुङ, नेन्छे नो हापलासी खापाला ग्योइ (ग्योत) तामाङ यीन्वा । झ्याङला कामाग्योत नो चु यीन्वा । झ्याङदा तामाङ बीसी ग्योतसे नो खेन्ना नापा । घेराङ तापासे तामाङ ग्योतदा छार्ना नापारी, सोम्पो (जीनित) थान्पारी, चु ग्योइरी लाना थान्छे हाप तामला ग्योतकाइ (साहित्य) कातोसे मुला।

चु फाइखाला छ्योइ कासी, बीसी कस्कीला हो, क्ण तामाङसे झ्याङला तामाङ ग्योइकाइरी जाजा, चेम्पाजागी फाङलेइनुन हो छेडीला बी हाइ भान्वा मुला। थेनीला चोराङपा तामाङ ग्योतरी बीपा कापा लीच्छा लीस्याम स्यान्दो स्यान्दोइनुन फीखाइ, ज्यानाले लेखाइ चुनो काला तामसाङ ज्यावाङान्ना मुला । जासो ।

२०५० ज्या ल्हो-बोइतापा-गी-रे

अजितमान तामाङ
सदस्य, केन्द्रीय सचिवालय
नेपाल तामाङ घेदुङ

छे-है-गाइ

जाम्बु गौरी लोक गा-

पैमा वरके लोक गा-

मांजुला गाइ मे पौलं पो न्मा

कागपा सिक्कोन लोक गा-

साइगे छोटिन जाम्बामा-

ल्हन दीगरीव टाकनी-

सिक्कुला-दारी मीसीमाम-

छीग गीमोलम पुलम्मा-

जाम्बुलिदा वुम डा-

साइगे मीमारी लोक गा-

रडी टागाइ वीरनी गा-

छीग गी ल्होमा वीम्मा-

तामा-इ-इ-इ-इ-इ-इ-

इमा-इ-इ-इ-इ-इ-इ-

जाम्बुली-इ-इ-इ-इ-

जाम्बु डा-इ-इ-इ-इ-

-मामा-इ-इ-इ-इ-

सिक्कोन; मांजु-

राडकी ताम

चु काइखा हासे राडकी सेमलाताम मोस्कोनसे (गोदोष) नुन
जेनछाइ बीसी दुत्पाता कापाला (रचिण्को) मुला । राडकी सेमरी केनु
(सेम नाडरी) येन बाखाभ्ना । काइखाला न्हुइरी हासे सेसी बासेसी
झ्याडकोरला जेनरी कसी बीसी येन्वाना मुला । चु काइखा खेत
पीन्साम डो-पीन्साम छ ताडसे मुला ।

झला चु काइखारी मुपाला ग्योतरी (ग्योइरी) डीम्पा, ग्योन्सी
नाडबाइ ज्योन्ज्यो पाल्देन मजितमान तामाड चोयेन तेड न्होर हो लासी
नाडबाइ नै.ता.ये. कस्कीला गौराइ ज्योन्ज्यो पाल्देन कुमबहादुर योन्जन
तामाड नेहा छाइ सेमल्हु ग्याम्से नुन फ्याफुल्बा, थुजेछे मुला । लसो ।

कृष्ण तामाड लोप्चन

भद्रकाली चोक, १३/६९

तामाड निवास

कस्की पोखरा

ताडरा (CONTENT)

	पृष्ठा नं० (Page)
१. म्हेन्दो (फुल)	१
२. का डेन्ना (म पर्खन्धु)	२
३. एला ली (तिथो अनुहार)	२
४. न्हो छार (नयाँ वर्ष)	३
५. ज्योमो गाढ	३
६. छार बान (नयाँ जुगा)	४
७. बुग्ले स्योड (बुग्ले खोला)	५
८. खोना (माया)	६
९. तीख्दोबा मुला (मुटु उल्टनु)	६
१०. का नीजी (म गएँ)	७
११. नीच्छला केबा (पछिल्लो जन्म)	७
१२. ज्यापाढान्या (शुभकर्मना)	८
१३. तामाङ छेडाबा दुगु (तामाङ विद्यार्थीहरू)	९
१४. काङ्ग सेम (मेरो मन)	९
१५. याम्जु (नेपाल, काठमाडौं)	१०
१६. वेपा (जेठो)	१०

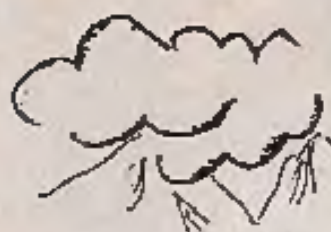
जेष्ठ पद्मला लाम्का रुवा (आमाकोला)

महेन्दो

हुजु महेन्दो यीन्ला
 सारपुढे
 महेन्दोरी ला टीमुला
 ए आबे मेन्दो जाढे
 महेन्दो छारला लाउ
 तीगी ज्यापा
 महेन्दो क्लाडखासे मुला
 रोड्वा याडसे
 छार केवा याडखासे
 ए महेन्दो ज्यासी टीउ
 हुचुरी सैमदा नेला लाउ
 महेन्दो पुसी याब्याडे
 सारपुढे, ज्यानाले सारपुढे
 राडगी दाहर्मा योखाइ
 महेन्दो ग्लाम्सी ताइखाइ
 ए महेन्दो सुको जाडे
 देवा चेन राडवा
 हुचु ग्ला तासे मुला
 सेमरी मेन्वा राड तासे मुला

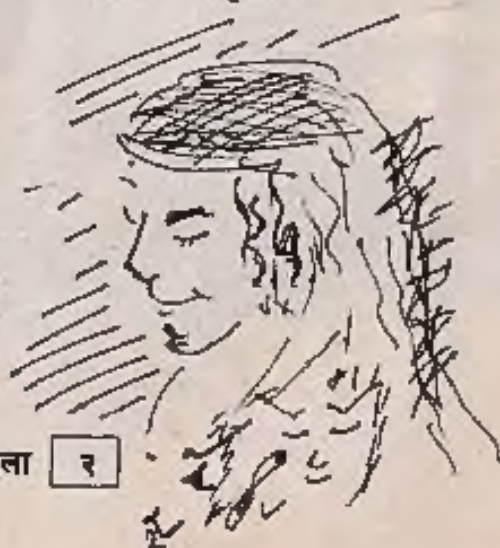
डा बेन्वा (म पर्खछुं)

म्हेन्दोमी सारची
 राडसे पाडवाला राडवा आता
 डाइ नुन सेम नुन गीक मुला
 लाबा स्याबा मुला गाडरी
 अला सेम फ्याडवा मुला ताबारी
 ता ताइबीइ धीन्वी
 खाना थ्यालाइ मुडगाप छोरमुला
 राडसे स्रोबाइ ग्योयी प्राडसी
 अदा बोमो रेमुला
 बोन्टा, थारवाला ताम म्हेत्सीनाम्
 दरेम अ छार-रे माइबनु मुला
 असे पाडवाइ रेरी मी
 ब्याम खासी अ बेन्वा मुला

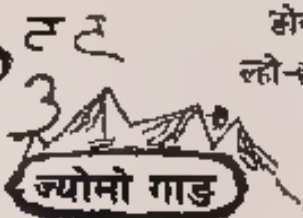
एला ली: (तिस्रो अनुहार)

एला ली: प्राडसी
 म्हेन्वा मुला
 च्योक्के च्योक्के मेन्वा
 गदेसे च्योक्की
 गदेसे एला रोडपा अण्णी
 एला ल्हुइ मासीनीबइ मुला
 टाडमइ लीच्छा असी
 ए स्याबा नुन मुला
 एला ली: टाडरी चुडनइ मुला

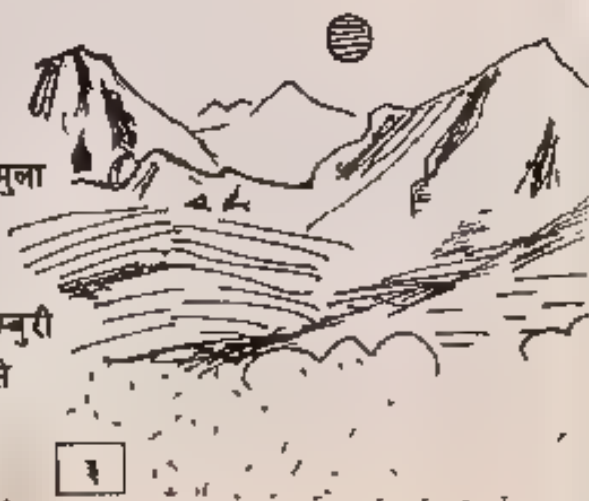

लहो-छार

लहो यार्जी नीसी जीन्जी
 छार लहो खाजी रो
 ज्याबाहान्बा जुसी खाबन मुला
 ह्याहला येन प्रीबा खाजी
 थारेह डीबइ मी नुन
 दीम डेनसी मेन्सी खाबा मुला
 ज्यापा खान्बा, रोहपा चाबइ रे खाब नु मुला
 येन भीःवा हान्सी ज्याल्सी
 छे-नो कीनो
 डोनला दुडला म्हेत्सीनम
 लहो-छार ज्याबाले हान्जेतो

तोरकी ज्यामो गाड स्राहमामी
 झला सैम ताहन्बा टीम
 बेले ताहन्बा, छुबा
 दीमसे ज्यामाम तीगी ज्यादाह
 नीमा नीमाम थारेहका टीम
 झता ग्लीह क्लाहके मेन्बाइ मुला
 जाम्बुलीहकी चु ल्हीवारी
 खाना ग्युल्से मी हुजुरी
 ज्योमो गाड लहाना द्हाक्रे याम्बुरी
 द्हाल द्हाल याम्बु ज्यामोगाहसे
 याम्बु स्राहजी जाम्बुलीहसे
 स्राहजी याम्बु ज्योमो गाडसे

छार वान (क्वान)

तीळी नाम्म्योना छार वानसे
 मी: प्याळ्मलीळ राळ्पा घाळ्पा मुला
 राळ्गी वान गोडला आवान्ता
 मी: स्यान्दो धुलगी वान क्यावनवा ताजी
 छायेपा, क्यायेपा दुइ खाजी
 छार वानसे घाळ्नी,
 दारे राळ्गी धुल्सा
 स्यान्दो धुल्सा राळ्पा छोर्जी,
 तीळी छार वान्से
 क्याळ्जी रीमठीम ओरजी
 आसीम मी:दाइ क्लीळ्ना लाजी
 चोदेपा छार वान्से सेम नुन स्याना लाजी
 मी:दा बेलेइ ताळ्ना लाजी

“बु-गले स्योड” (बुगले खोला)

हा न्नाहसी ननद

हुजु स्योड

जीजा मुलाइ

नाम थुमा म्यो मुला

बुगले स्योडकी तारका

स्योड्यारी खेन्सी बापाला

होदीड बापा खेन्ना नून म्लेत्वी

राठगी मीन नो म्लेत्वी

तीगी छुनइ रे पार्ची

तीडी थारेड टीलेइ

छदा हुजु बुगलेला क्हाल मुला

होदेबा सुमइ दोन दान्ते याडबइ आरे

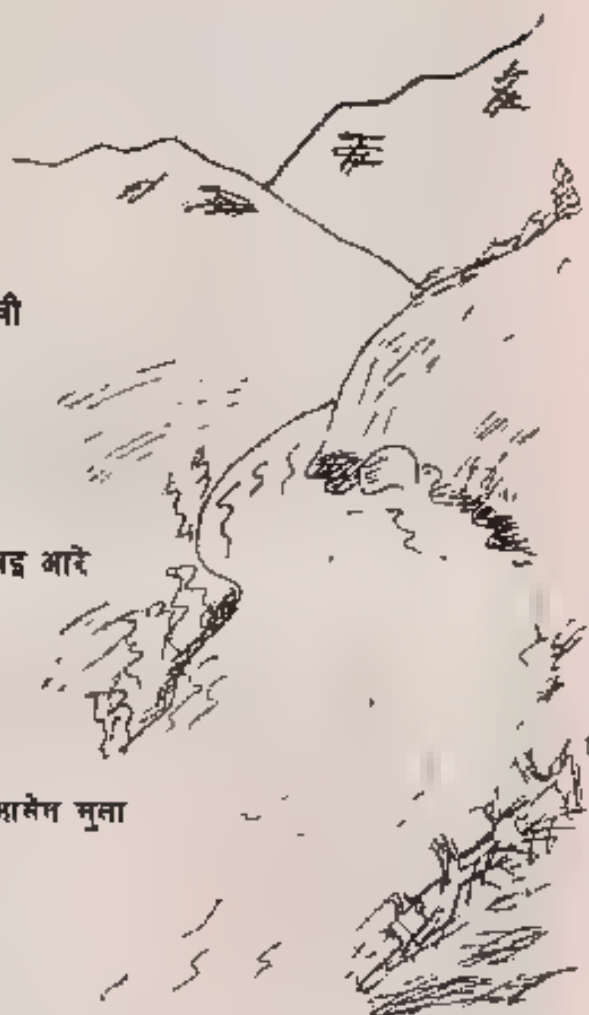
तीरेड छ्यामागी हा डीमा

उदा छार राड छोरमुला

डाहसी कोरबइ बुगले स्योड

छुवै रे डेन्सी

हा वा चु स्योड पीत्सी डीने आसेम मुला

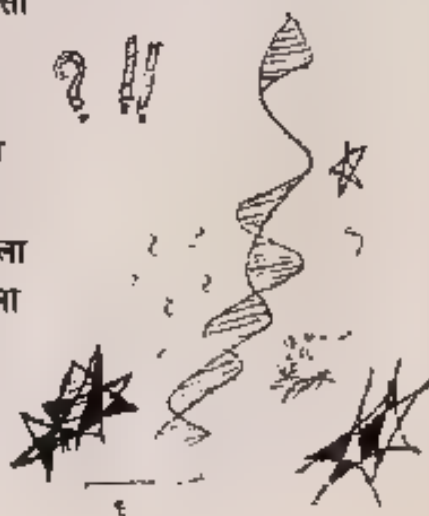
खोबा (माया)

एदा काला लुइ पीन्वा
 डावा पीतसी धानीउ,
 म्हेन्दो धाऊ तीगी रोडपा
 एला ली तीगी साङ्गपा,
 च्यासी टीइ टीइ म्हेन्वा
 ए ग्याप्से ता बीसी झेन्वा
 चुङ्गयोर च्यागोले होइ
 तीगी बेपा, येन स्होपा
 बेनो डादा, ताम पाङ्गलेइनु ब्यानो
 हा एदा बेले खोबा तामा
 ताम पाङ्गलेइ तीरेम
 चुङ्गयोर च्यासी डीदोला ।

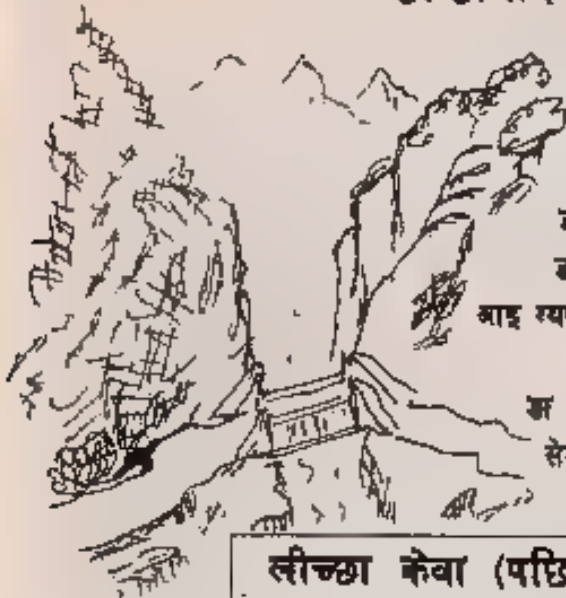

तीङ दोबा मुला (मुद्ग उर्लनु)

झेन्दोउ ता स्हेबसी, ता डेन्सी
 डादा काल आरे
 हुजु ताम डेन्सा
 तीडी काला मीङ्गली ताङ्गमुला
 एदा म्हेत्पारी पाङ्गजीम
 आखोवै डेन्वा जेखीनु खामुला
 ग्यामगीरी नुन नेत्पा खामुला
 धामकी बोमो खा मुला
 आइदा मेन्मा
 काला तीङदो-बा मुला
 काला तीङसोदा: मुला

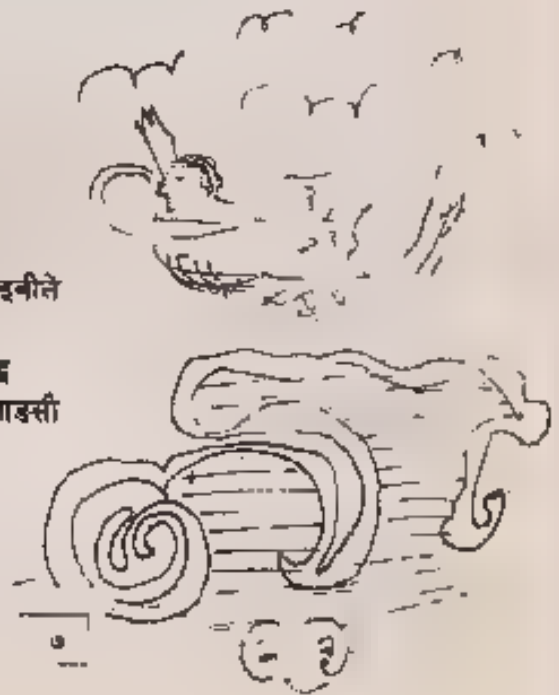
डा डीजी (म गाँ)

एदा पीत्सी बाडी पाइलेइ
तीडी थारेइ डीतोजी
मीसली तेत्सी या कागो
झाला सेमनोन का; मुला
डीकइ ग्लारी तीरेम डीदोला
अ छाना डीलइ दोसी बाला
आइ ग्याम नोन च्यासी बेन्सी चील
अइला आइदा छोका मुला
अ थकाककेन थारेइ बाडीमुला
सेमरी नुन आइथेन प्रेम-मुला
दान्तेदा नुन अइ नीजी

लीच्छा केवा (पछिल्लो जन्म)

एदा बेले दोगे आन्वइला मुवा
अ बेन्सी टी मुला
बादे गादे न्हो लीच्छा
एदा तीडी दो म्याङ्गी
सेमसे पाइबालाइ राइताजी
डोन्दोडरी तीगा ताजी
हुनु ताम भ्सेत्पीनो
ता नासे सेम ग्याङ डीकसी डीइनीने
असेपाला आयीन्पाटीम
एगी छोका अइ सेमनाङ्गी मुलेइ
सीबा डोन्दोड नो आइदा दो म्याङ्गी
अ सीलाइ ताताजी
चु केवारी पाइइ डीलइ
लीच्छाला केगरी हुप तामा
आइथेन दोसी; धुसी
एथेन प्रेनुन टीम्याङला
एथन प्रेनुन चाम्याङला

ज्याबाडान्वा (शुभकामना)

माइ खाना नीजी
हा खाना मुलेइनु
चोदे धारेइ तासी टीदोला पाळसी
आइसे आडेन्नी, हसे आडेननी
एदा डेन्वइ व्हाइसे
हादा काना लामुला
डोन्की तामइनुन डेन्मुला
हादा म्तेदो राळ्की केवा डेनो
खावइ रेदानु डेनो
हा खाना मुलाइ ज्याबा मुला
खाना मुलाइ दो-सीमनु टीला
ए खाना टीलाइ
हाला ल्हुइसे, तीडनाहसे
आइदा ज्यापा ताखै पाळसीनाम
ज्याबाडान्वा पीन्सी टीमुला

તામાઙ છે-ઢાપાદુગુ (તામાઙ વિદ્યાર્થીહરુ)

તામાઙ છે ઢાપાદુગુ તોર રેગો
 હારેમ યા: ગી તામગી સ્તેહતોજી
 હારેમ હુઙ નાહરી ટીસી લા:સીમ આતાની
 ફીરચ્ચોર (ફીરચ્ચાપ) ઝાઢોઙ પારી મ્હીસે ઝાસેની
 ટીલા રોન લાસી ટીલદ
 હારેમ ફીરચ્ચામ ઢોઙે
 પ્યાર્તી માસે પ્લેજી પાઙ્સી
 લાજીમ ટીપા આતાની
 રાઙ્કી નો થાઙપારી
 રેતોજી, છેત્તોજી, રાપ્તોજી
 દુઙ્લા કાઙરન પ્યાર્ગોસીમ
 ર્યાઙ્ગી કાઙરન ઝાના મુપા
 એ કાઙરન માઙ્સી ઝાઙ
 ર્યાઙ તામાઙ્દા તોરતોર રેનો
 તામાઙ છે-ઢાપાદુગુ
 ગ્યોને ગ્યોને રેતોજી
 ગ્યોને ગ્યોને છેતોજી ।

હાઙ સેમ (મેરો મન)

આઙલા હ્વાર સેમ સાઙ્પાસે
 ઝાઙા પેપ્પા ઝામુલા
 હેત્પા નુન ઝામુલા
 ઝાલા સેમસે આઙદા મેન્વામુલા
 તા તાજી ઝાઙદા,
 હુ સેમ એક્યોર ઝીમુલા
 ઝાઙા તાઙ્ઙા ઝામુલા
 એધેન પ્રેનુન ટીલદ
 હાઙ સેમરી મેન્વા મુલા

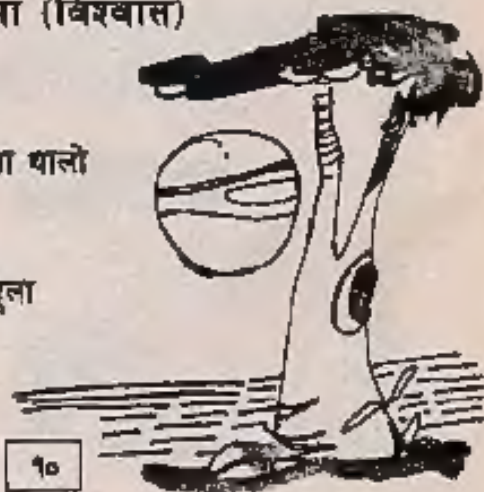
याम्बु (नेपाल, काठमाडौं)

कोर नुन गाडसे ब्युरबइला
गुडरी काड मुबाला
खाना च्याले माने
खाना च्याले दीम नुन दीम
ग्याभरी च्याले म्ही नुन म्ही
बुडबुडले साष्टा बा फ्याडमुला
खाना हिले पाड बज्यापा खान मुला
म्हीदा च्यापा छुमइ ग्ला टीम
म्हीइ राडसी ग्योइ
म्हीइ राडसी छार क्वात (वान)
डादा स्यान्हुल्सा राडबा छोर्जी
नाम्सा मेन्सी खाजी, क्वालनुन खाजी
मेन्बा कादे मेन्जी
चुरी टी ब्रामन्नी
तीडी नुन पीत्सी झीपा, चु याम्बु

देहपा (विश्वास)

झाला ए येरी देहपा मुला
चुकेवा एदा पीन्बइ मुला
खामइ म्मेत्सी झाला केवा नोडना थालो
इयाडस्ता केवा रेड्जा मुला
खोनाले चीटीटीतोसे मुला
जाम्बुलीडरी खोबा नुन डच्छा मुला
देहपा पाडपा डच्छा खीन्ला
लीच्छा ताम डेनो
खोबारी केवा मेन्दोराडले
सासीत्रसे मुला ।

नेपाल तामाङ घेबुङको परिचय

स्थापना

यो राष्ट्रियस्तरको सामाजिक संस्था हो । नेपाल राष्ट्रको विभिन्न यु-भागमा बसेका तामाङ जनजातिको हक, हित, भाषा, धर्म र संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्धन तथा सामाजिक-आर्थिक समुन्नति सँगसँगै राष्ट्रोन्नतिमा आवश्यक योगदानको निम्ति सामूहिक तथा संगठित रूपमा प्रयत्नशील रहने उद्देश्यले सम्बत् २०१३ सालमा स्थापना भएको हो ।

उद्देश्य तथा निति :

- क. यो संघ राजनैतिक दल बिरोधसँग असम्बद्ध र सापनिरपेक्ष रहनेछ ।
- ख. राष्ट्रियता, अखण्डता, स्वतन्त्रता एवं राष्ट्रको समुन्नतिको निमित्त तामाङ जनजातिको सक्रिय सहयोग सामूहिक आधारमा उपलब्ध गराउने ।
- ग. मानव अधिकारका विरुद्ध्यापी घोरणा, नागरिक एवं राजनैतिक अधिकार तथा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकारका अन्तर्राष्ट्रिय सन्ध्व (Convention) अधिवृत्त (Protocol) एवं सन्धि-सम्झौताले दिएका नैसर्गिक मानव अधिकार र त्यससँग सम्बन्धित सबै अधिकार प्राप्तिका लागि कार्य गर्ने ।
- घ. राष्ट्रभित्र र बाहिर रहेका समान उद्देश्य राख्ने विभिन्न जाति उत्पीडित जाति र जनजातिको संघ, संस्था, व्यक्तिसँग सामूहिक रूपमा सुमधुर एवं सद्भावनापूर्ण सम्बन्ध अधिवृद्धि गर्ने तथा सबैसँग मिलेर साझा एवं हितका लागि कार्य गर्ने ।
- ङ. तामाङ भाषा, लिपि, कला, धर्म, संस्कृति, समाज व्यवस्था, इतिहास आदिको विषयमा अध्ययन, अन्वेषण गरी पत्र-पत्रिका, पुस्तक प्रकाशन गर्ने, विद्यालय सञ्चालन गर्ने, फिल्म, स्पासेट, सार्वजनिक प्रबचन गोष्ठी, सभाद्वारा प्रचार र रेडियो टेलिभिजनको माध्यमबाट प्रसारण गरी तामाङ भाषा, धर्म संस्कृति, कलाकृतिको संरक्षण एवं संवर्धन गर्ने ।
- च. तामाङ समुदायको शैक्षिक, बौद्धिक, गारीरिक, आर्थिक तथा सामाजिक अधिवृद्धिको लागि कार्य गर्ने ।
- छ. उल्लेखित उद्देश्य पूर्तिको लागि अन्य कार्य गर्ने ।

व्हाई-खा ब्रीपाकापा पाल्देनला काइरन -

पाल्देन कृष्ण लोप्चन तामाङ दन्देदीङ खलमी
लहो होन्दोङ (इयोन्ड्याम) डच्छारी क्यार न्हुप कास्की
य्हुल, साइमाङ नाम्सा, होपकी दीमरी ठुडबा केबाला
हीन्बा । येही नेपाल तामाङ येदुनला कापा मुलमी
(केन्द्रीय सदस्य) नुन मुला ।

पाल्देनला ब्रीपाकापा -

१. ज्यातीग्योतरी "घायल"
२. कृष्ण तामाङला व्हाइ-ख

★ इयाङ तामाङ गोदोपनो (जम्मोनो) रुहुपतासी
(छीप्सी) इयाङला ग्योत, पे-रीमठीमवा छाना
लागे ।

★ लामा छ्याइ अखेट्यासे, इयाङला रुहुइ (थर)
लामा भग्नीनाले "तामाङ" नुन ब्रीतोबा ।